

Ilze Karsa

Sirsnībā un interešu kopībā: par Latvijas Bibliotekāru biedrības Vidzemes nodaļas 13.vasaras konferenci Alūksnē 2010.gada 14.jūlijā

LBB priekšsēdētāja **Silvija Tretjakova** (no kreisās) un LBB Vidzemes nodaļas vadītāja **Gunta Romanovska**

“Sirsnībā un interešu kopībā jau 13.reizi” jūlija vidū, Alūksnē, lauku tūrisma un atpūtas centrā “Jaunsētas” savā tradicionālajā vasaras konferencē tikās Latvijas Bibliotekāru biedrības (LBB) Vidzemes nodaļas biedri.

Tāpat kā citkārt, konference pulcēja ap 100 dalībnieku. Pasākuma garīgā iedvesmotāja un galvenā organizatore arī šoreiz bija LBB Vidzemes nodaļas vadītāja **Gunta Romanovska**. Ik gadu mainījušās pasākuma norises vietas, taču Guntas entuziasms cauri visiem 13

gadiem nodrošinājis tā veiksmīgu norisi.

Viņas vārdiem izsakoties, arī 13. konference pagāja “jautrībā un nopietnībā”.

Vispirms novada deputāte **Sandra Celmiņa** viesus iepazīstināja ar novada infrastruktūru. Tas ir gana sarežģīts: 15 pagasti, no tiem mazākais ir Kalncempju pagasts ar 250 iedzīvotājiem, lielākais — Alsviķi — ar 1600 iedzīvotājiem. Novadā darbojas 18 bibliotēkas, 15 tautas nami un 73 amatierteātri. Runātāja uzsvēra, ka novada bibliotekāri čakli veic ne tikai kultūras, bet arī sociālā atbalsta funkcijas.

Alūksnes pilsētas bibliotēkas, kas īsteno arī reģiona galvenās bibliotēkas uzdevumus, direktore **Iveta Ozoliņa** atzina, ka galvenie bibliotēku rādītāji — lasītāju skaits un literatūras izsniegums — palikuši konstanti, toties apmeklētība pat pieaugusi, kaut gan finansējums grāmatu iegādei samazinājies. Novadā strādā 38 bibliotēku darbinieki, to skaitā 11 — Alūksnes pilsētas bibliotēkā. Direktore par saviem kolēģiem izteicās dzejnieka Valda Rūjas vārdiem: “Grāmatnieki, ja ar sirdi

darām, daudz ko varam”.

Lauku tūrisma un atpūtas centra “Jaunsētas” saimnieks **Druvis Tomsons** salīdzināja bibliotēkāres ar čaklajām bitēm, kuras pacietīgi vāc, apkopo, krāj un dalās savā vākumā. Par to dāvanā mājas saimnieks pasākuma dalībniecēm pasniedza bišu medus rāmīti.

Konsultāciju centra “Letija” lektore, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorante **Ingrīda Veikša** informēja par **autordarbu publicēšanas un izmantošanas nosacījumiem interneta vidē**.

Jau vairākus gadus tiek īstenots publiskais patapinājums, kas nodrošina autoriem atlīdzību par viņu darbu izmantošanu. Atlīdzības lieluma aprēķināšanas un izmaksāšanas kārtību, kā arī tās proporcionālo sadali nosaka Ministru kabineta noteikumi.

Bez autora piekrišanas, taču maksājot autoram taisnīgu atlīdzību, personiskām vajadzībām drīkst reproducēt filmas, fonogrammas vai mākslas darbus vienā eksemplārā. Nesēja atlīdzību maksā iekārtu izgatavotāji un tukšo materiālo nesēju (skaņu un video ierakstu kasetes u.tml.) izgatavotāji un importētāji.

Īpaši aktuāls jautājums pēdējos gados ir grāmatu publicēšana internetā. Ideja par literāro darbu reproducēšanu internetā, padarot tos pieejamus attālināti, bez tieša bibliotēkas apmeklējuma, ir apsveicama, tikai tā īstenojama likumīgi, nepārkāpjot nedz autora, nedz izdevēju tiesības.

Lektore skaidroja: Autortiesību likums nosaka, ka bibliotēkas, kuras sniedz pakalpojumus redzes un dzirdes invalīdiem, bez autora piekrišanas un bez atlīdzības samaksas drīkst nekomerciālos nolūkos reprodu-

cēt un izplatīt darbu šiem invalīdiem uztveramā formā, ciktāl tas nepieciešams attiecīgās invaliditātes gadījumā. Taču šis autortiesību ierobežojums neattiecas uz citām personām. Ja šīm kopijām var piekļūt arī citas personas, tad darbu reproducēšanai un publiskošanai noteikti nepieciešama autora atļauja. Par savu darbu publisko patapināšanu autoram pienākas taisnīga atlīdzība. Šis atlīdzības apjomu un maksāšanas kārtību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.565 “Kārtība, kādā aprēķina, izmaksā un sadala atlīdzību par publisko patapinājumu”.

Lektore uzsvēra, ka ir atšķirība starp darba fiziskas kopijas (grāmatas), kas publicēta (izdota) ar autora atļauju, ievietošanu bibliotēkas plauktā, un darba reproducēšanu (ieskenēšanu), kas veikta bez autora atļaujas.

Autortiesību likums nosaka, ka autoram ir izņēmuma tiesības lemt par sava darba reproducēšanu, publiskošanu, tai skaitā interneta vidē (pa vadiem vai citādi tā, ka tam var piekļūt individuāli izraudzītā vietā un individuāli izraudzītā laikā, kā arī publiski patapināt darba oriģinālu vai kopijas).

Ja autors sava darba reproducēšanas un publiskošanas (izdošanas) tiesības ir nodevis kādai citai personai vai izdevniecībai, tad viņš vairs nevar tās vienlaicīgi atvēlēt vēl trešajai pusei. Ja tas tiek darīts, tiek aizskartas otrā īpašnieka, piemēram, izdevēja intereses.

Ja interneta bibliotēkas veidotāji vēlas reproducēt darbus, lai tos ievietotu savā krājumā, nepieciešama darbu autoru atļauja. Viņi šādu atļauju var sniegt tikai tad, ja nav savas tiesības nodevuši citai personai.

Tā kā interneta vide mainās ļoti strauji, bieži konstatējamas patvaļīgas autortiesību interpretācijas. Tādēļ lektore uzsvēra interneta vides pamatprincipu: “Aizliegtais reālajā pasaulē ir aizliegts arī internetā, un viss, kas pēc būtības ir pretlikumīgs, jau tiek regulēts pašreizējo tiesībnormu ietvaros”.

Biblioterapijas iespējas

Psiholoģe **Ieva Vaine** aplūkoja **grāmatu terapeitisko ietekmi uz lasītājiem un biblioterapijas veidus**.

Šis ārstēšanas veids piemērots visiem vecuma posmiem un visa veida psiholoģisko grūtību pārvarēšanai ar nosacījumu, ka tiek izvēlēta pacienta intelektam un informācijpratības līmenim atbilstoša literatūra. Terapeita uzdevums ir pilnveidot cilvēka paštēlu, veicināt izpratni par cilvēka uzvedību un motivāciju, sekmēt adekvātu pašvērtējumu, veicināt indivīda interesi par ārējo pasauli, mazināt viņa emocionālo spriedzi.

Atrodot grāmatas varoni ar līdzīgām problēmām, pacients var identificēties ar viņu un uzzināt, kā viņš risinājis savas grūtības.

Par katru tēmu ir spilgtas, emocionālas grāmatas, kur lasītājs tiek iesaistīts aprakstītajos notikumos, izdzīvo emocijas. Piemēram, Kolīnas Makkalovas romāns “Dziedoņi ērkšķu krūmā” veltīts mīlestībai, Hāleda Ho-

seinī "Pūķa ķērājs" — sirdsapziņas jautājumam, Martina Andersena Nekses "Cilvēka bērns Dite" — sievietes liktenim.

Lektore uzsvēra, ka, ieteicot lasāmvielu, varam piedāvāt visādus argumentus, izņemot "man palīdzēja".

Bieži vien cilvēki nav gatavi publiski atklāt savu problēmu. Grāmata tad ir kā tramplīns uz atklātu sarunu, kurā bibliotekārs var būt partneris. Pārrunājot lašīto ar bibliotekāru, cilvēks var tikt iedrošināts neslēpti runāt par savu problēmu un salikt jaunus akcentus.

Bibliotēku uzdevumi

LBB priekšsēdētāja **Silvija Tretjakova** iepazīstināja ar **bibliotēku attīstības pamatnostādņem 2011.–2015. gadam**. Atsevišķa šī dokumenta sadaļa ir veltīta pašvaldību publiskajām bibliotēkām kā kultūras, mūžizglītības un sociālās komunikācijas centriem pašvaldību teritorijās. Šobrīd, pateicoties Valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas projekta un Bila un Melindas Geitsu fonda mērķtiecīgajam finansējumam, bibliotēku potenciāls ir spēkpilns. Lai nezaudētu sasniegtās pozīcijas, nepieciešams analizēt līdzšinējo bibliotēku darbību un noteikt jaunus mērķus.

S.Tretjakova formulēja 14 aktuālākos publisko bibliotēku uzdevumus:

1. nepieļaut, ka sarežģītās ekonomiskās situācijas dēļ tiek noteikta maksa par bibliotēku pamatpa-

kalpojumiem, kas sniedzami bez maksas;

2. finansējuma saglabāšana jaunu grāmatu u. c. izdevumu iegādei (samazinājums 2009.gadā, salīdzinot ar 2008.gadu, bijis par 38%);
  3. augstā bibliotēku darba novērtējuma sabiedrībā saglabāšana:
    - 93 – 98% bibliotēku pakalpojumu izmantotāju ir bijuši apmierināti ar to kvalitāti;
    - publiskajās bibliotēkās iegūtā informācija tiek uzskatīta par drošu un ticamu;
    - bibliotekāri ir visaugstāk novērtētie pašvaldību iestāžu darbinieki;
- (2009.gada pētījums "Pašvaldību publiskās bibliotēkas: vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem");
4. reģionālo mācību centru tālākas attīstības, jaunu apmācību moduļu un mācību materiālu izstrādes nodrošināšana;
  5. bibliotēku pakalpojumu popularizēšana;
  6. iedzīvotāju prasmju elektronisko pakalpojumu izmantošanā uzlabošana;
  7. darbinieku skaita palielināšana viena darbinieka bibliotēkās (tādas ir lielākā daļa pašvaldību publisko bibliotēku);
  8. racionāli izveidotās valsts bibliotēku sistēmas saglabāšana, atbalsts reģionu galveno bibliotēku funkciju sekmīgai īstenošanai;
  9. bibliotēku telpu optimizācija;

10. daudzveidīgu mūžizglītības materiālu nodrošinājums bibliotēkās;
11. pozitīva bibliotēkas tēla veidošana, sabiedrības atbalsta bibliotēkām veicināšana, sadarbības paplašināšana ar nevalstiskajām organizācijām;
12. bibliotēku sociālā atbalsta tēla veicināšana sabiedrībā;
13. cilvēkresursu attīstība bibliotēku nozarē;
14. ilgtspējīgas, pēctecīgas un līdzsvarotas bibliotēku attīstības nodrošināšana.

Konferences dalībnieces izbauda vasaras burvību: (no labās) Inese Erdmane, Ilze Karsa, Anita Stiere, Agita Virsnīte, Aira Gulbe, Dace Lase, Brigita Jaunīte, Rasma Runde

Pašā novakarē LBB reģionālo nodaļu pārstāvji dalījās pieredzē par interesantākajiem darba aspektiem. Izskanēja LBB Vidzemes nodaļas valdes un revīzijas komisijas pārskati, notika valdes vēlēšanas. Ar balsu vairākumu par LBB Vidzemes nodaļas vadītāju atkal kļuva Gunta Romanovska.

Lai gan vasaras seminārs ilga tikai vienu dienu, saviesīgā programma neizpalika. Pededzes folkloras kopa "Labā oma" iepriecināja ar krievu romancēm, notika sadziedāšanās ar Egļišu ģimeņi. Skanēja mūzika, ritēja sarunas pie alūksniešu sarūpētā cienasta, bet pirts mīļotāji, kā ierasts, devās uz pirti.

Nākošā vasara vēl tālu, bet tikšanās vieta jau zināma — šoreiz mūs uzņems Gulbenes kolēģi.

(Lolitas Dreimanes un Agitas Virsnītes foto)

LBB Valmieras nodaļas vadītāja Lolita Dreimane

